

Vid Breitenfeld : dramatisk episod

Melin, Karl Alfred,

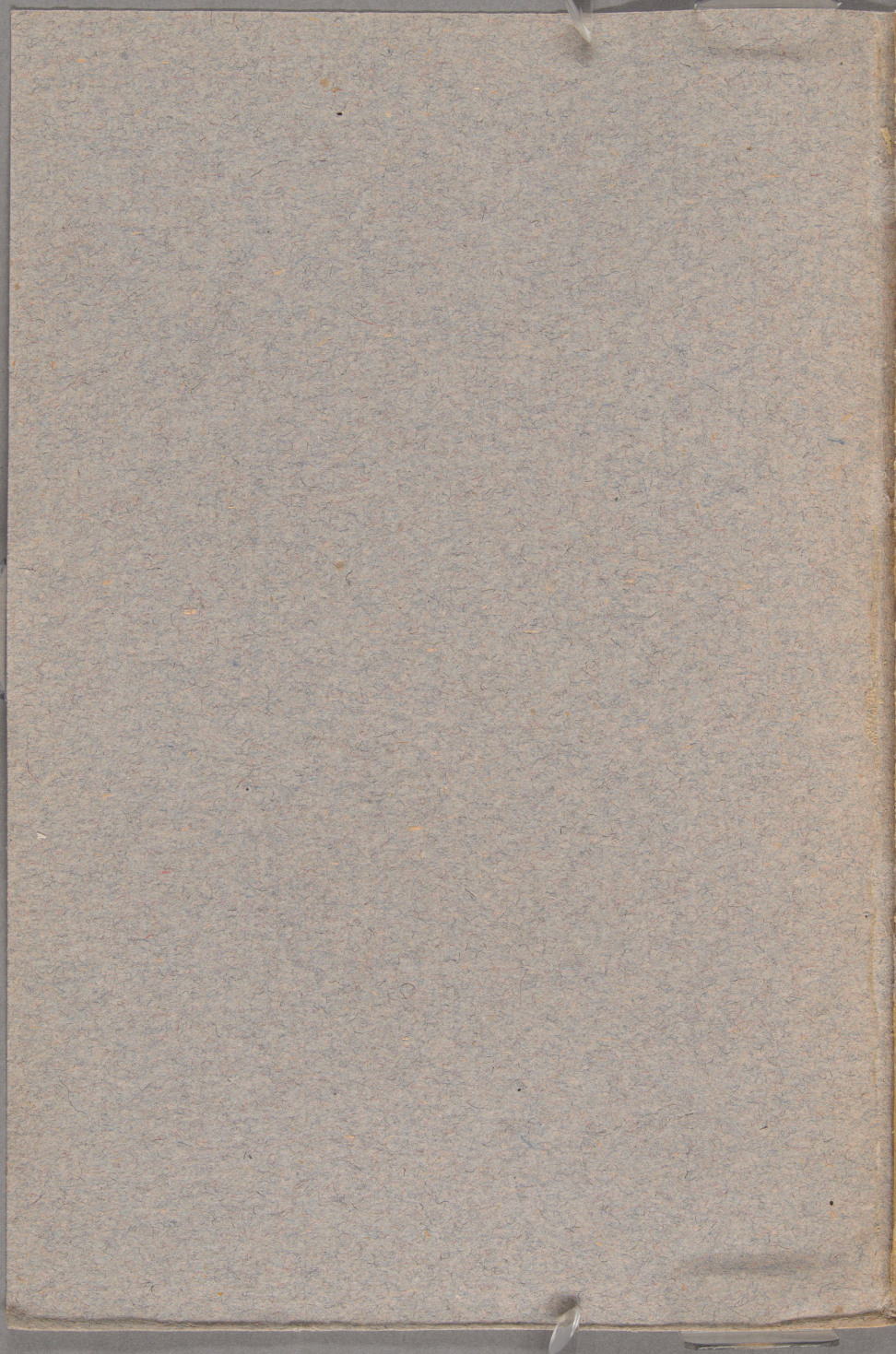
81 F a Br.

MELIN, K.A.

VID
BREITENFELD

1900

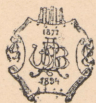
*vår Sv
Dram.
(Bc)*

VID BREITENFELD

DRAMATISK EPISOD

AF

K. A. MELIN

STOCKHOLM

WILHELM BILLES BOKFÖRLAGS AKTIEBOLAG

VID BILLETTER

STOCKHOLM
TRYCKT HOS P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG 1900.

PERSONER:

BORGMÄSTAREN i en liten sachsisk stad.
KÄTHE, hans dotter.
ÖFVERSTEN för ett af Tillys regementen.
STEN, kapten i svensk tjänst.
BJÖRN, svensk krigsman.
NIKLAS, gammal tjänare hos borgmästaren.

---

*Handlingen försiggår 1631, dagen efter slaget vid
Breitenfeld.*

PERSONER

INDIVIDUELLEN I EN BEVÄRNING

INDIVIDUELLEN I EN BEVÄRNING

Alla rättigheter förbehållas författaren.

INDIVIDUELLEN I EN BEVÄRNING

INDIVIDUELLEN I EN BEVÄRNING

Ett rum hos borgmästaren. En dörr leder till ett inre rum, en annan till förstugan. Ett fönster på ena sidan, nära förgrunden.

STEN, halfliggande på en bädd. KÄTHE och NIKLAS
inkomma med en kista.

KÄTHE

Tack, Niklas! — Här! — Jag tror, det kostar på?
till Sten.

Ligg bara still!

NIKLAS

När man är gammal, så —
går.

KÄTHE

Den här har jag haft gömd se'n första dagen,
då man dig förde hit . . .

STEN

En lycklig stund!

KÄTHE

Hur kan du säga så! Så illa slagen
och sargad som du var! Jag fick ej blund
i mina ögon under hela natten.

STEN

Du är en ängel!

KÄTHE

Tig med sådant prat,
om jag skall stanna! — Men här är nu skatten,
som blef mig anförtrodd.

drar kistan närmare.

En lång soldat,
tysk var han säkert inte, kom om kvällen
och hade kistan med . . .

STEN

Hur såg han ut?

KÄTHE

Var tyst! — Får man då aldrig tala slut! —
Grått hår, blå ögon, ärr på flere ställen . . .

STEN

Min gamle Björn, det är jag säker på.

KÄTHE

Han bad, så mycket kunde jag förstå,
att kistan skulle aktas riktigt noga
och gömmas, tills du blefve frisk igen.
Den är rätt tung, vi måste båda knoga
för att rå med den, men din gamle vän,
den länge knekten, tog den som en vante.

STEN

Det tror jag nog.

KÄTHE

Tänk, hvilken dyrbarhet
den kistan måtte rymma! Han, du vet,
hvad var det nu han hette, din bekante?

STEN

Björn.

KÄTHE

Hvilket lustigt namn! — Bi-örn, Biörn!
Han var så aktsam om den. Jag fick gömma
den under några kläder i ett hörn
uti mitt eget rum.

STEN

Jag kan ej glömma
hvad allt du gjort för mig . . .

KÄTHE

Så tyst med det!

Tag nu din skatt!

inställsamt.

Är det en hemlighet,
och skall jag gå min väg?

STEN

Nej, stanna gärna!

Du räddade mitt lif; jag äger ej
en hemlighet för dig, du ljufva tärna.

KÄTHE

Kors, så'na tokerier! Får jag, säj?

öppnar kistan.

Sitt *bara* still! — Se här, hvad kan det vara?
En sådan väldig stormhatt!

sätter den på sitt hufvud.

Hu, så tung!

Nå, klär den?

STEN

Ack, du är . . .

KÄTHE

hastigt, i det hon lägger bort stormhatten.

Du slipper svara.

— st! — st! Hvad ha vi här? — En penningpung!

Så lätt! Du har ej tjänat länge, ser jag.
 Nej, min vallonske vän är annat slag,
 har hela säckar guld — jag såg det jag,
 när han kom hit. — Men se, ett svärd!

drar ut det.

Nu ber jag
 ödmjukeligt om ursäkt. — Jo jo män,
 det syns du varit med. Se, hvilka djupa
 och stygga hugg!

eftertänksamt.

Hur många som fått stupa
 för detta vapen! — Och din stormhatt se'n!

synar den närmare.

Nej, hvilka hemska bucklor! Är det riktigt
 att ge sig till och slåss så oförsiktigt!
 Hur kan man bära sig så illa åt!
 Men hvad är detta?

STEN

ifrigt.

Titta inte på't!

KÄTHE

triumferande.

Nu har jag dig, nu måste du bekänna!
 Du var dock med uti de svenskes här?

tar upp en blågul fältbindel.

En bindel, gul och blå. — Hvar fick du denna?

STEN

Svensk eller kejsrerlig det samma är —
 nu mer jag endast *dina* färger bär.
 En krigsman måste gå från en till annan . . .

KÄTHE

Hur kan du ljuga så? — Ja, rynka pannan
 och se förbryllad ut! — Och du har sagt,
 att ingen hemlighet för mig du äger!

STEN

förläget.

Förlåt mig! — Om det stode i min makt . . .
 jag menar endast . . . om jag orden väger,
 så är det . . .

KÄTHE

— därför att du ej mig tror.

STEN

Ser du, den där vallonske röfvarn bor
 ju ännu här . . . Man måste fara varligt
 med fiender omkring sig . . .

KÄTHE

stött.

Jag förstår. —
 Och jag är en bland dem! — Jag tror jag går.

Du röjer dig, — det kunde blifva farligt,
om jag får veta mer.

STEN

Nej, stanna kvar!

Jag tänkte endast . . . hm . . . jag vet, din far . . .

KÄTHE

Han håller blott med den, han tror skall vinna.
För segrarn, hvem det blir, hans högtidssal
står redo.

STEN

dröjande.

Men —

KÄTHE

Sjung ut!

STEN

Det sägs en kvinna
har svårt att tiga . . .

KÄTHE

Hvilket skamligt tal!

STEN

Nej, Käthe, nej! — du är ej som de andra,
 men du får icke allt för strängt mig klandra:
 min hemlighet är icke min allen.
 Jag kom med bref . . .

KÄTHE

Tyst, jag vill inte veta!

STEN

Jo . . .

KÄTHE

lägger sin hand på hans mun.

Vill du vara tyst! — Jag vet det re'n.

STEN

tar hennes hand och kysser den.

En sådan liten hand, så mjuk och len!

KÄTHE

Nu börjar han igen! —

ifrigt.

Jag måste leta
 i dina gömmor.

STEN

Men du hör mig väl?

KÄTHE

Ja, om du är förståndig. — Ser man bara!
Pistoler! — Kan man skjuta folk ihjäl
med så'na tingestar?

STEN

Vill du ej spara
det där till nästa gång?

KÄTHE

Så mycket damm!

Här måste fejas rent, — se hur jag fäktar! —
En bibel, tror jag, — hjälp mig få den fram!
Det märks du hör till svenska kungens knektar.

i tillrättavisande ton.

Då skall man också vara allvarsam
och stadig . . . Sporrar! o så grufligt stora!
profvar dem på sin fot; Sten vill hjälpa henne.

Nej tack! —

liksom förnärnad.

Vallonske öfversten, han är
då aldrig någon mänska till besvär.

STEN

— som jag?

KÄTHE

— som du, ja! Man kan rakt förlora
sin lilla gnista tålamod. Om ej
jag vore så . . .

STEN

— så änglagod . . .

KÄTHE

vill gå.

Jag rymmer.

STEN

fattar tag i henne.

Nej pass! — Bekänn, du håller mer af mej
än den där svarta karlen?

kysser henne.

KÄTHE

energiskt.

Nej! nej! nej!

halfgråtande.

Du gör mig bara plåga och bekymmer.

STEN

släpper henne.

Blif inte ledsen! — Men du får ej gå,

förr'n du förlåter mig, om jag gjort illa. —
 Se vänligt på mig! — —

KÄTHE

Nå, jag stannar då —
 men lofva bara, att du sitter stilla!
 Så skall du kanske till belöning få . . .

STEN

— en kyss?

KÄTHE

Nej, inga dumheter nu mera!

dröjande.

Jag tänkte bara säga . . . att . . . jag tror . . .
 jag håller af dig . . . som en vän, en bror . . .

STEN

Men jag vill inte vara någotdera.

KÄTHE

Jag håller af dig såsom en af dem,
 som icke sköfla våra hus och hem,
 som icke mörda, bränna, oskuld skända,
 som ha sin skatt i denna stora bok

visar på bibeln.

och dessa färger, redan hos oss kända — —

visar på fältbindeln.

Jag skulle tycka om dig mer kanhända,
om — bara du lät' bli att prata tok.

springer ut.

STEN

ensam, ironiskt.

Det där var rätt uppmuntrande att höra!

KÄTHE

återkommer, ifrigt.

Det kommer någon hit. Hvad ska' vi göra?
Göm undan sakerna! — Fort! — Bibeln hit! —
Pistoler! — Sporrar! — Man får ej begära,
att det skall bli så bra. — Jo, det var nära
vi råkat illa ut. — Du går med flit
och hindrar mig.

STEN

Ack, om du ville tycka
en smula om mig för min *egen* skull!

KÄTHE

Låt bli mig, hör du! — Nu är kistan full,
och ännu ingen kommit till all lycka!

STEN
Säg, att du ger mig hopp!

KÄTHE

sätter sig på kistan.

Var inte dum!

pekar på bädden.

Så! — Sätt dig där! — Men svärdet, svärdet!
Det ha vi glömt. Nu får det inte rum. —
Hur skall man ställa till? Jag tror jag bär det
upp på mitt rum och gömmer det. — Var still!

öppnar dörren och lyssnar.

BORGMÄSTAREN

utanför.

Är Käthe där?

STEN

till Käthe.

Borgmästarn!

KÄTHE

till Sten.

Far! — Jag ställer
det här bakom, så vet du, när det gäller. —

högt.

Ja, far!

BORGMASTAREN

inträder.

Jag undrar, hvar du hållit till
i denna dag?

KÄTHE

Jag trodde, far var borta
med öfversten.

BORGMASTAREN

Jag fick ty värr förkorta
min morgonpromenad. Det kom ett bud,
att slaget stått i går i Leipzig-trakten.

STEN

I går?

KÄTHE

Hur gick det, far?

BORGMASTAREN

Det vete Gud!

Det lät dock så, som vore öfvermakten
hos Tillys folk. — Den som nu visste, hur
man skulle ställa sig i dessa tider!

står för sig själf begrundande.

KÄTHE

till Sten.

Du är så blek! — Ditt sår . . .

STEN

Min konung strider,
och jag är här! — Ack, Käthe . . .

BORGMASTAREN

vänder sig till dem.

Det var tur,
att salen är så godt som redan färdig.

KÄTHE

till Sten.

Så lugna dig!

BORGMASTAREN

till Sten.

Hvad är det?

KÄTHE

till Sten.

Sätt dig ned!

till borgmästaren.

Hans gamla sår . . .

STEN

för sig själf.

Den som fått vara med!
gömmet ansiktet i händerna.

BORGMASTAREN

Nu gäller att få festen segrarn värdig.
 Vi gömma, ser du, fanorna till sist,
 tills man får veta säkert hvem som vunnit;
 på kejsrerliga är det ingen brist,
 och ett par svenska har jag också funnit,
 om mot förmodan svensken skulle rå.

KÄTHE

Men far!

BORGMASTAREN

Det där förstår du dig ej på.
 I politiken skall man vara varsam. —

begrundande.

Mån tro en pipa Rhen-vin kan förslå?
 Dyrt blir det, men — man får ej vara sparsam,
 om man kan rädda staden med en fest.
 Kanhända själfve Tilly blir vår gäst.
 Vi måste göra allt så fint och prydligt,
 som möjligt är. — Tänk, hvilken tur det var,
 att öfversten fick se dig . . .

KÄTHE

Nej, men far!

BORGÄSTAREN

Han tycker om dig, det är allt för tydligt.

KÄTHE

till Sten.

För Guds skull, tyst!

till borgmästaren.

Hvad kan det röra oss?

BORGÄSTAREN

Det rör oss mycket, kära barn. Han tänker för din skull stanna här. Om nu han skänker vår stad sitt bistånd mot förlupen tross och talar väl för oss hos Tilly sedan, det vore inte litet vunnet redan! Så kommer festen i min nya sal —

hviskande.

och så en sak, du inte får förråda: jag har tänkt ut ett riktigt lyckadt tal, som passar, ser du, lika bra för båda.

drar fram ett papper.

Du kan få höra själf, om du så vill.

KÄTHE

Nej, kära far, jag duger inte till
att följa dig på politikens bana.

BORGMASTAREN

stoppar in papperet.

Nå lika godt. — Du är från tå till topp
din moders afbild. Det var hennes vana
att alltid somna, när jag läste opp
ett tal för henne, var det än det bästa.

KÄTHE

Blif inte ond, min hjärna är så trång.

BORGMASTAREN

Det är väl så med kvinnor för det mesta.

KÄTHE

bevekande.

Men läs nu, kära far!

BORGMASTAREN

snäift.

En annan gång. —

med försök till imponerande värdighet.

Det kommer väl en dag, då man skall fatta
 hvad jag har velat och hvad jag har gjort,
 då man skall veta att tillbörligt skatta
 min trägna verksamhet för denna ort.

Det är min tröst, när för min tunga börda
 jag nästan dignar, att ibland förstörda
 och brända städer denna skall en dag
 som en oas i ödemarken grönska —

med stark rörelse.

och det den enda lön, jag ville önska,
 att kunna säga: detta gjorde jag!

går mot dörren, men vänder om.

Det är en enda sak, som fattas bara.
 Om det gått Tilly mot, så vore bra
 att i den svenska hären också ha
 en förespråkare, som kunde vara
 vår stad till gagn. — Herr Sten, det är ju så
 I önskar kallas, har I reda på
 bland svenske någon, som står väl hos kungen?
 I syns för mer än I vill gälla för,
 och om så är, herr Sten, så är I tvungen
 att vaka öfver oss och hvad oss rör.

STEN

Så mycket borde I de svenske känna,
 att de ej plundra städer eller bränna.

BORGMÄSTAREN

eftertänksamt.

Ja ja, det kan allt vara sant. — Då har

jag nog med öfversten till vårt försvar. —
Men kom nu, Käthe, det är mycket göra,
som återstår ännu.

KÄTHE

Strax, käre far!

BORGMÄSTAREN

Hvarenda stund jag väntar att få höra,
att segrarn rycker emot staden an. —
Hå hå ja, det är svårt att tygeln föra
i denna tid som stadens styresman.
Ett sundt och klart förstånd, det är försann
långt mera värdt än guld och sköna smycken.
Den Herren ger ett högt och viktigt kall,
åt honom ger han också visdom mycken
att rätt det sköta, som han bör och skall.

går.

KÄTHE

efter en stunds tystnad.

Misströsta icke, käre vän! En aning
mig säger, att din konungs hjältemod
har seger fått, så sant hans sak är god.
Jag skickar gamle Niklas ut på spaning,
så få vi veta snart, hur det har gått. —
Men du behöfde just en sträng förmaning!

Tänk, huru lätt, om far sin sak förstätt,
 du hade röjt dig! — Minns du här om dagen,
 att han misstänkte dig, och nu igen —
 Om öfversten fått höra't . . .

STEN

Nå, än se'n?

Har striden stått och är min konung slagen,
 hvad har jag mera då att lefva för? —
 Du vill ej veta af mig. — Om jag dör,
 om jag får lefva, det kan kvitta lika!

KÄTHE

Ja, är du sådan, har jag ingen lust
 att stanna längre och förstånd predika
 för döfva öron. — Du är lik dig just! —
 Jag går min väg . . .

stannar framför kistan.

Men kistan! — Jag får sätta
 den upp på vinden.

öppnar dörren.

Niklas, kom ett tag!

NIKLAS

inkommer.

Hvad är det fråga om?

KÄTHE

Hjälp mig till rätta
med den här tunga besten!

STEN

Det gör jag.

KÄTHE

Du, med det ännu knappast läkta såret!

NIKLAS

Nej, det går inte an, det är på håret
som att ta lifvet af sig.

KÄTHE

Niklas, fort!

Först undan med den här, och se'n beger du
dig ut, så snart du kan, till Västerport
och skaffar nyheter om striden, ser du!

NIKLAS

— som allaredan öfversten har gjort!
Han kom nyss hem och gjorde sig så viktig.

STEN

Säg ut! Hvad vet du?

NIKLAS

Jag vet ingenting.
Han bara går och ser sig stolt omkring
och tiger som en mur.

KÄTHE

till Sten.

Var nu försiktig!
Snart är han här.

STEN

Det bryr jag mig ej om.

KÄTHE

bevekande.

För min skull!

STEN

griper hennes hand.

Säg det om igen!

KÄTHE

förläget.

Jag menar,
jag ville blott . . . Jag tror du knappt förtjänar,
att man tar hand om dig, men . . . Niklas, kom,
så dra vi kistan bort i vrån. — Jag vågar

ej lämna den här sjuklingen . . .

tyst, men eftertryckligt till Sten.

— som plågar
och retar mig på allt upptänkligt sätt!

till Niklas.

Gå efter far i stället!

NIKLAS

Det är rätt! —

Så lär han junkern hålla sig i skicket.
Jag skaffar honom hit på ögonblicket.

går.

KÄTHE

Och nu, var tyst, och låt mig sköta allt!
Sitt och var lugn! — Du kunde gärna sofva.

STEN

Men Käthe . . .

KÄTHE

Tyst, och gör som jag befallt!
Så får jag öfversten, det vill jag lofva,
på fläcken att berätta, hur det gått.
Nu är han här. — Vi låtsas inte höra. —
Hvad ska' vi tala om? —

med förändrad ton, då öfversten inträder.

Jo, jag har fått
af far en liten häst, som jag kan köra —
han är liksom ett lamm så from och snäll.
Och så fick jag af köpman Kurz, min fadder,
en vindthund med en hud så mjuk och mjäll.

med låtsad förvåning.

Nej, öfversten, som står och hör mitt pladder!
I har väl gjort som vanligt eder rund? —

Öfversten gör ett jakande tecken.

Jag talte om min lilla vackra hund . . .
men öfversten har annat att bestyra
än höra tanklöst prat. — I söker far?
Om en minut han kommer eller par.
Jag tänker edra ögonblick ä' dyra,
men vänta nu en stund i alla fall! —
Här sitter I bekvämt, — och här en pall!

Öfversten sätter sig, men skjuter med foten undan pallen.

Så får jag kanske veta hur det låter,
om det är sant, att det har stått en strid.

ÖFVERSTEN

stel, allvarlig.

Ja, det är sant.

KÄTHE

Och hvem har segrat?

ÖFVERSTEN

Åter

har lyckan varit våra vapen blid . . .

STEN

Hvad säger I?

ÖFVERSTEN

ser högdraget på Sten.

— Madonnan vare ära!

Borgmästaren och Niklas inträda.

BORGÄSTAREN

Herr öfverste? — Jag ser på eder min,
att Tilly vunnit?

Öfversten nickar bifall.

Niklas, hit med vin!

Vi måste segraren vårt lof hembära
uti ett glas af allra bästa sort.

Niklas går, men stannar en stund lyssnande i dörren.

Och nu, min käre öfverste, berätta!

ÖFVERSTEN

långsamt.

Det gick som jag har anat långt för detta.
Kurfurstens nya trupper sveptes bort

vid första stöt som agnar öfver slätten.
Den svenska hären, ensam, innestängd
på alla sidor, som en dvärg mot jätten,
blef trots sitt motstånd tagen eller sprängd.

KÄTHE

som sökt lugna Sten.

Men är I viss därpå?

ÖFVERSTEN

Som om jag skådat
med mina egna ögon striden stå.

till borgmästaren.

Jag hade, som I vet, tillhopabådat
mitt folk i hast, men var för svag ändå
att riktigt hålla flyktingarna stängen
och hindra dem från deras återtåg,
fast nog en liten del fått ge sig fången.

KÄTHE

ifrigt.

Och det var svenskar det?

ÖFVERSTEN

Så vidt jag såg,
så var det sachsare. De svenske tagit
sin väg åt annat håll, de få som flytt.

KÄTHE

Men *tänk* ändå, om ryktet har bedragit,
om svensken hållit stånd och kanske slagit
tillbaka Tillys öfvermakt?

BORGMASTAREN

Jo pytt! —

Den lilla svenska hären! — Det är löjligt
att kunna tänka något sådant ens.
Hvad säger I, herr öfverste?

ÖFVERSTEN

Omöjligt!

KÄTHE

Men far . . .

BORGMASTAREN

Tyst, kära barn, det finns en gräns
för tålmodet äfven hos den bäste.

ÖFVERSTEN

Kurfursten flydde föga ärorikt
ibland de första och har sannolikt
begifvit sig till något säkert fäste
att underhandla därifrån om fred.

BORMÄSTAREN

Så går det väl den svenske kungen med.

ÖFVERSTEN

reser sig upp.

Nej, han skall piskas ut ur tyska landen!
För honom ingen fred! — Med skymf och hån,
vanärad skall han jagas härifrån,
han, som förmäten velat hejda handen,
som tuktat en olydig kyrkans son.

BORMÄSTAREN

Rätt så! Hvad har han väl hos oss att göra,
hemsöka oss med sin utsvultna här
och så vår lugna statsutveckling störa,
då vi ej honom gjort ett grand för när?
Vi måste enas — *det* min lösen är —
och samfäldt alla främlingar bekriga.

Niklas inkommer med vin och pokaler.

Men här är Niklas! — Tillys, kejsarns skål!

Niklas går.

STEN

Nej, Käthe, nej, nu kan jag icke tiga.
Skam öfver den, som längre sådant tål! —
Jag tillhör denne kung, som velat viga

sin bästa kraft till detta höga mål
att åt förtryckta trosförvanter bringa
en hjälp, — som varit, ack ty värr, för ringa.

KÄTHE

Han yrar visst. Betänk hans svåra sår!

STEN

Är detta nu den tack, den ädle får
af Sachsens folk, den lön som honom ämnas
af de vallonske knektars öfvermod?
Skall nu hans minne åt föraktet lämnas,
ert otacksamma hån af ingen hämnas,
se'n han för eder vågat lif och blod
och kanske stupat re'n på Leipzigs slätter?

BORGMASTAREN

Ut härifrån, och genast! — eller sätter
jag er på stället inom lås och bom!

till öfversten.

Hvad säger I? — En exemplarisk dom
kan göra staden gagn? — En sådan sälle!
Att tala i mitt hus i sådan ton,
där han så länge fått sitt uppehälle!

ÖFVERSTEN

kallt.

Jag låter hänga honom som spion.

KÄTHE

Nej, far, det får ej ske! På spionering
 har han ej tänkt. Han kom, det vet du bäst,
 långt före dessa knektars inkvartering.

till öfversten.

Herr öfverste, han är min faders gäst!

ÖFVERSTEN

Det gör detsamma. — Skicka efter präst!
 Vår tvist må ej onödigtvis förlängas,
 den är i alla fall tillräckligt lång.
 Han gör sin bikt, och sedan — skall han hängas!

KÄTHE

med kraft.

Då skall jag också tala ut en gång. —
 I ären landets plågoris, I knektar,
 som hafven kriget gjort till näringsfång! . . .
 Ve den, som blir ert offer och ej mäktar
 att lösa sig med guld ur edra klor! . . .

BORGMASTAREN

afbryter häftigt.

Jag menar ungen talar hufvu't af mig.
 Herr öfverste, jag hoppas I ej tror
 det är mitt fel; hon har det från sin mor —
 hvad svåra stunder hennes lynne gaf mig!

KÄTHE

Min stackars mor! — Hur väl att dig ej när
 i grafvens hägn den nöd, som förestår
 det land, som ingen, ingen mer kan värna.
 Min stackars mor! — hon var så mild och god,
 vi trodde fast på Gustaf Adolfs stjärna,
 ty hvad man önskar tror man ju så gärna,
 men är det sant, att den gått ned i blod,
 så vill jag dela lotten med de slagna . . .

vänder sig till Sten.

BORGMASTAREN

Herr öfverste, jag vet mig ingen råd,
 jag ber er, hör ej på! — O mitt bedragna,
 mitt arma barn! — För min skull visa nåd!
 I vet, jag är den goda saken trogen.
 Hon ångrar hvad hon sagt. — Hvad vill I ha?
 Behöfs det pengar, är jag redobogen . . .

ÖFVERSTEN

till Käthe, som står liksom tveckande framför Sten.

I har visst något mer att säga?

KÄTHE

efter en stunds tystnad.

Ja!

till Sten.

Ett ord ännu till dig, — till tröst på färden!

Du bad om kärlek nyss, — jag var för skygg,
det kom för hastigt . . .

BORGMÄSTAREN

Hvad! Bakom min rygg!

KÄTHE

Nu, käre vän, när du ej mer begär den,
nu vill jag öppet, inför hela världen
bekänna den, — när allt för oss är slut.

BORGMÄSTAREN

Han kysser henne, — vet han ingen hut!
Skilj dem på fläcken! — det blir ytter värre . . .

STEN

Tack, dyra Käthe, tack! —

till öfversten.

Och nu, min herre,
gör nu ert värstal — jag har gjort min bikt,
jag är beredd att dö.

BORGMÄSTAREN

Häng genast skurken
i första träd! Jag önskar innerligt,
att ej vår galge vore så pass murken.

ÖFVERSTEN

Sköt I ert värf! — Jag känner nog min plikt.
med en anstrykning af hån, i det han fattar Käthe i armen.

Mitt vackra barn, jag har att göra eder
 ett godt förslag. — *Han* är på stället fri,
pekar på Sten.

om I mig lofvar att godvilligt bli,
 hvad I dock måste efter krigsmäns seder —
 ja, I förstår mig . . .

STEN

griper det undangömda svärdet.

Har I någon heder,
 så drag ert svärd!

ÖFVERSTEN

Att slåss med sårad man
 är ej min sak.

till Käthe.

Betänk blott, att jag kan
 med våld ta ut min rätt, om den mig nekas.

BORGMASTAREN

Förbarmande! O Gud! Låt er bevekas!
 Tag all min egendom, mitt lif som bot! . . .
 Men det är säkert blott ett låtsadt hot?

ÖFVERSTEN

till Käthe.

I önskar kanske tid att er besinna?

KÄTHE

Tror I en redlig svensk vill ta emot
ett sådant offer af en stackars kvinna?
— och vill han det, så är han det ej värd.

ÖFVERSTEN

I vägrar? — Nå, jag går — men återvänder!
går.

STEN

Nej, stanna, niding!

KÄTHE

lägger handen på Stens arm.

Spar åt mig ditt svärd,
släpp mig ej lefvande i deras händer! —
Stöt till, när stunden kommer! Du skall se,
jag är ej rädd, jag kan åt smärtan le,
som frälsar mig från värre lott än döden. —
Gråt icke, fader, det är snart förbi!
Dig gör han intet ondt; hans raseri
har intet annat offer mer af nöden.

BORGMASTAREN

Och jag, som bjöd den mannen till mitt bord
och trodde i min blindhet på hans ord!
Ve mig, nu är det slut med all min lycka!

KÄTHE

öppnar kistan; till Sten.

Du måste klä' dig nu i krigarståt!
Här är din hjälm — ditt kyller. Du skall smycka
dig som till fest. — Nej, fader, ingen gråt!
Du får ej sörja mer så öfvergifvet, —
med hänförelse.
det är den skönsta stund jag haft i lifvet.

BORGMASTAREN

snyftande.

Jo, det blir vacker fest! Och jag som gjort
tillrustningar så många! — Hvad är åt mig?
Stor sak i det! — Ack, kära barn, förlåt mig,
mot dig har jag ej varit, som jag bort.

KÄTHE

smeker honom.

Du stackars gamle far!

BORGMASTAREN

går afsides.

Jag är ej värdig
att ha ett sådant barn.

KÄTHE

till Sten.

Nu fattas blott
de svenska färgerna . . .

tar fram fältbindeln.

— så är du färdig.

NIKLAS

inkommer.

Borgmästarn!

BORGMASTAREN

Niklas!

NIKLAS

Det hörs skott på skott
vid Västerport.

BORGMASTAREN

— Det är väl någon skara,
som flytt och råkat in på vårt gebit. —
Men har du sett, hvar öfversten kan vara?

NIKLAS

Han kommer nu med tvenne knektar hit.

BORMÄSTAREN

Så går fördärfvet öfver denna boning!

KÄTHE

Bed honom ej om nåd! Allt är nu klart —
vi kunna icke hoppas på förskoning.
Farväl, min far! —

till Sten.

Du — kommer efter snart.

ÖFVERSTEN

inträder med tvenne knektar.

Tag fast den där spionen! — Häng'en genast!

BJÖRN

inträder i detsamma.

Nej, vänta lite! — Unnan, satans pack! —
Ut med er!

han kastar ut den ene af knektarne.

Tror, du spjärnar mot —

afvärjer en stöt.

Nej tack!

*Han kastar ut den andre; öfversten drar sig baklänges
mot fönstret med handen på värjfastet; Björn klappar Käthe
på axeln.*

Var inte rädd! I känner mig se'n senast,
då jag kom hit om kvällen med kapten!

till Sten.

I är väl inte ond på mig, herr Sten?
Hon lofvade så snällt, den rara ungen,

pekar på Käthe.

att sköta om er; jag fick inte tid
att dröja, måste bort och hjälpa kungen.

nickar.

Och brevet fick han! — Jo, det var en strid!
Vår här, på alla sidor innesluten,
när sachsarn lopp sin kos . . . Men hvarför står
den där och bligar? — Skall jag kasta ut'en,

går mot öfversten.

så är det gjordt på eviga minuten . . .

STEN

omfamnar Björn.

Nej, käre Björn, du gamle vän! — vår lott
blir därigenom vida värre blott.

BJÖRN

Begriper ingenting.

ÖFVERSTEN

bryter ut.

Jag skall dig lära,
fördömda kättare! — Kom ej mig näral —

Trumhvirflar på afstånd.

Hör du det där!

öppnar fönstret.

BJÖRN

knyter näfven.

Du nedrige papist!

ÖFVERSTEN

Nu tåga in i staden Tillys knektar —
ett enda ord från mig, och du försmäktar
i evigt fängelse!

BJÖRN

Har karlen mist
förståndet i förskräckelsen? — Det låter
just ej som kejsrerlig musik det där?

*Man hör trummor och blåsinstrument, hvilka på afstånd
spela finska rytteriets marsch i enkel sättning; piccola bör ej
saknas; den i senare tid tillagda trion uteslutes.*

STEN

Hvad är det? — Tyst!

BJÖRN

då musiken höres tydligare.

Nu kan det höras åter.

STEN

Det kan ej vara sant . . . Jag tror det är . . .

BJÖRN

med styrka.

— den finska marschen, pojke!

STEN

Är det möjligt!

BJÖRN

Stålhandske går i förväg för armén,
och kungen sa', jag skulle ofördröjligt
bege mig hit och söka upp kapten —
då följde jag med honom, klart som dagen.

STEN

Men Tilly har ju segrat?

BJÖRN

Han är slagen
så grundligt som en stackare kan bli.
Med honom är det alldeles förbi, —
han höll rakt på att bli tillfångatagen.

STEN

Men sachsarne . . .

BJÖRN

Vi redde oss ändå.

Musiken, som aftagit, slutar med starkare trumhvirflar.

KÄTHE

omfamnar sin fader.

O fader, tackom Gud!

ÖFVERSTEN

*träder fram och öfverlämnar sin värja.*Jag kan förstå,
att missförstånd har rådt. Här är min värja.

STEN

Behåll den på ert ord!

BJÖRN

*till Sten.*Låt skurken svärja
vid alla helgons och madonnors ben!
Det är så deras vana, herr kapten.

STEN

skjuter Björn vänligt undan.

Tyst, gamle Björn!

ÖFVERSTEN

En annan gång kanhända

blir det min tur.

ställer sig afsides med ryggen vänd åt de andra.

BORGMÄSTAREN

till Käthe.

Men tänk hvad jag har sagt!

Om *han* nu mina ord på minnet lagt,*pekar på Sten.*

så går alltsammans åter öfver ända.

KÄTHE

Jag talar väl för dig, så går det nog.

Hon drar sin fader fram till Sten, och de samtala tyst.

NIKLAS

*till Björn.*Jag var så rädd. — För väl I inte tog
mig för en kejsrerlig soldat!

BJÖRN

skrattar.

Å näcken!

I liknar ej en krigare ett tecken.

STEN

till borgmästaren.

Det tala vi ej om, — gör ingenting, —
förstår så väl, — det var för stadens bästa.

Musiken höres åter och starkare.

NIKLAS

Nu komma de visst hit.

BORGMÄSTAREN

Fort, Niklas, spring!

de svenska fanorna! — Vi måste fästa
ett par i fönstret.

till Sten.

Tror I kungen vill
af gunst och nåd min ringa boning-gästa?

STEN

Det skulle han, om tiden räckte till.

BORGMASTAREN

Jag gör en fest och lossar bra på pungen.

STEN

Det är ej lönt. Han ger sig ingen rast,
förrän han riktigt har fått Tilly fast.

BORGMASTAREN

skakar på hufvudet.

Besynnerligt ändå, att svenska kungen
skall vara så begifven på att slåss,
att han försakar hela denna festen.

STEN

för borgmästaren något afsides.

Tänk, om I skulle skicka efter prästen
och ställa till — en bröllopsfest för oss!

*Musiken höres nu i närheten; Niklas har återkommit,
fanor ha satts i fönstret, dit alla utom borgmästaren och
öfversten draga sig; hurrarop utanför.*

BORGMASTAREN

går mot förgrunden.

Det vore nog en sak, — men talet, talet,
som skulle passat bägge två så bra!

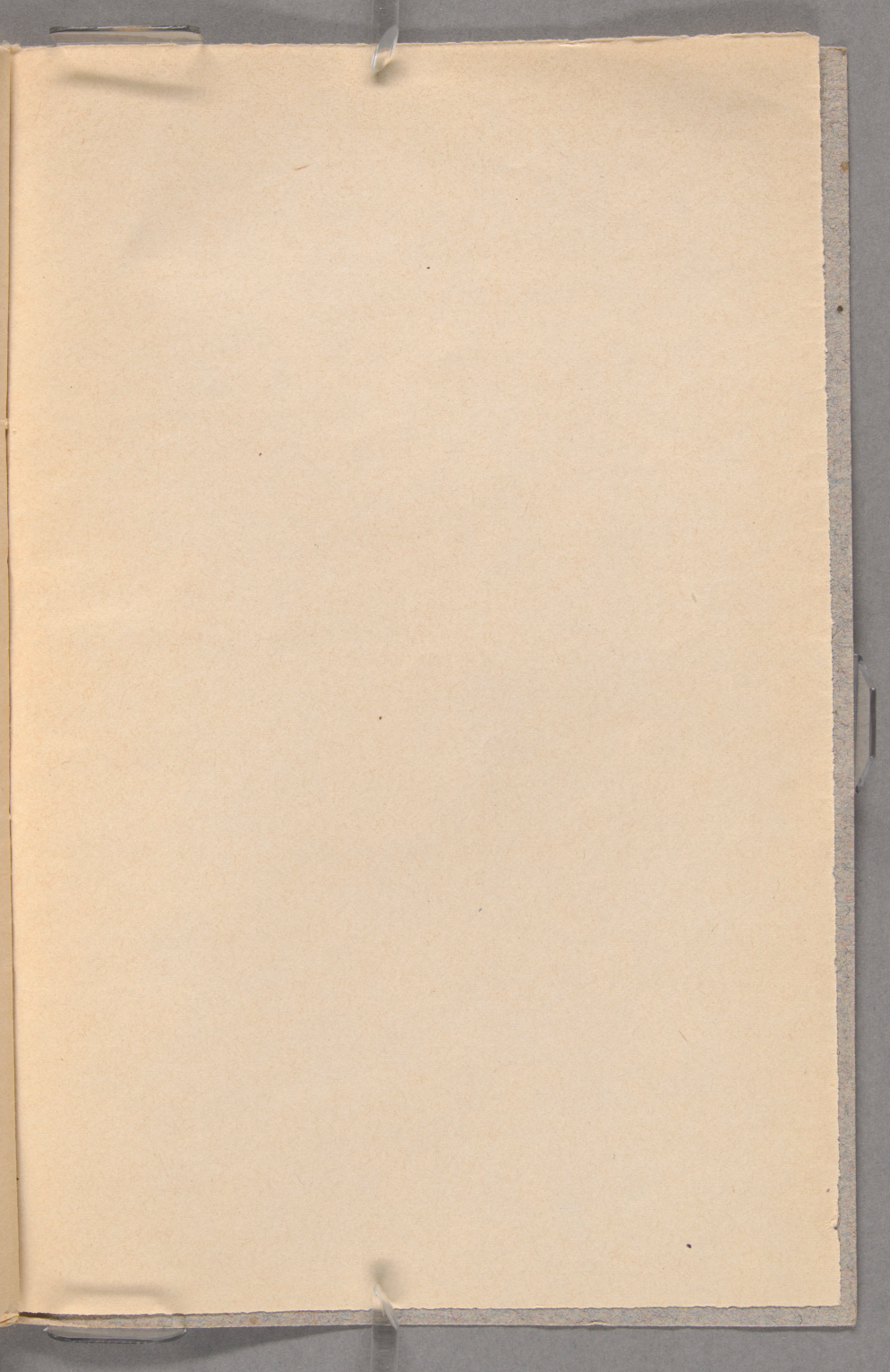
drar fram papperet.

det måste göras om — det var för galet!

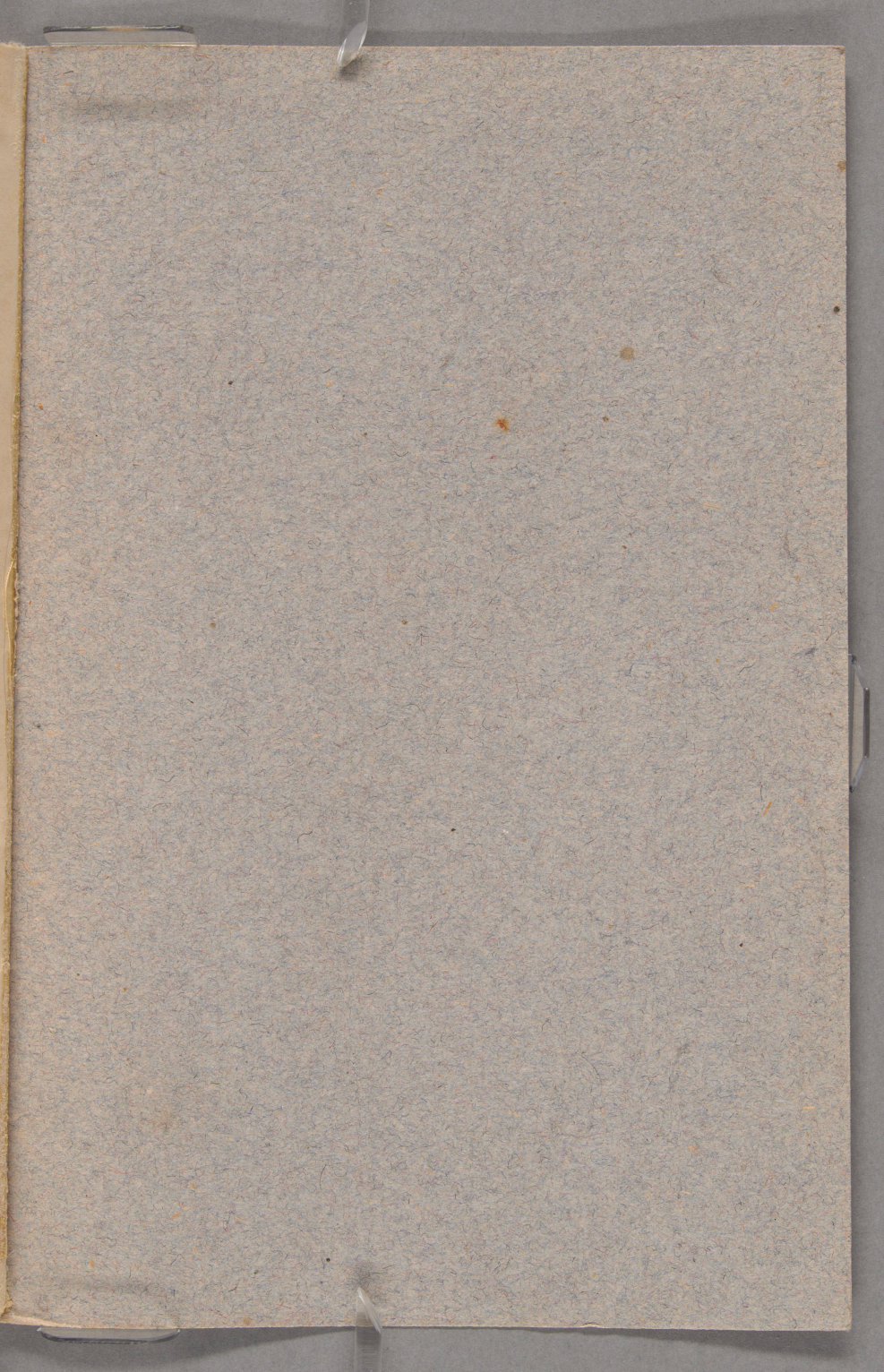
*Musiken fortissimo; hurraropen allt starkare; viftningar
med dukar m. m.; borgmästaren stoppar in sitt tal och ropar:*

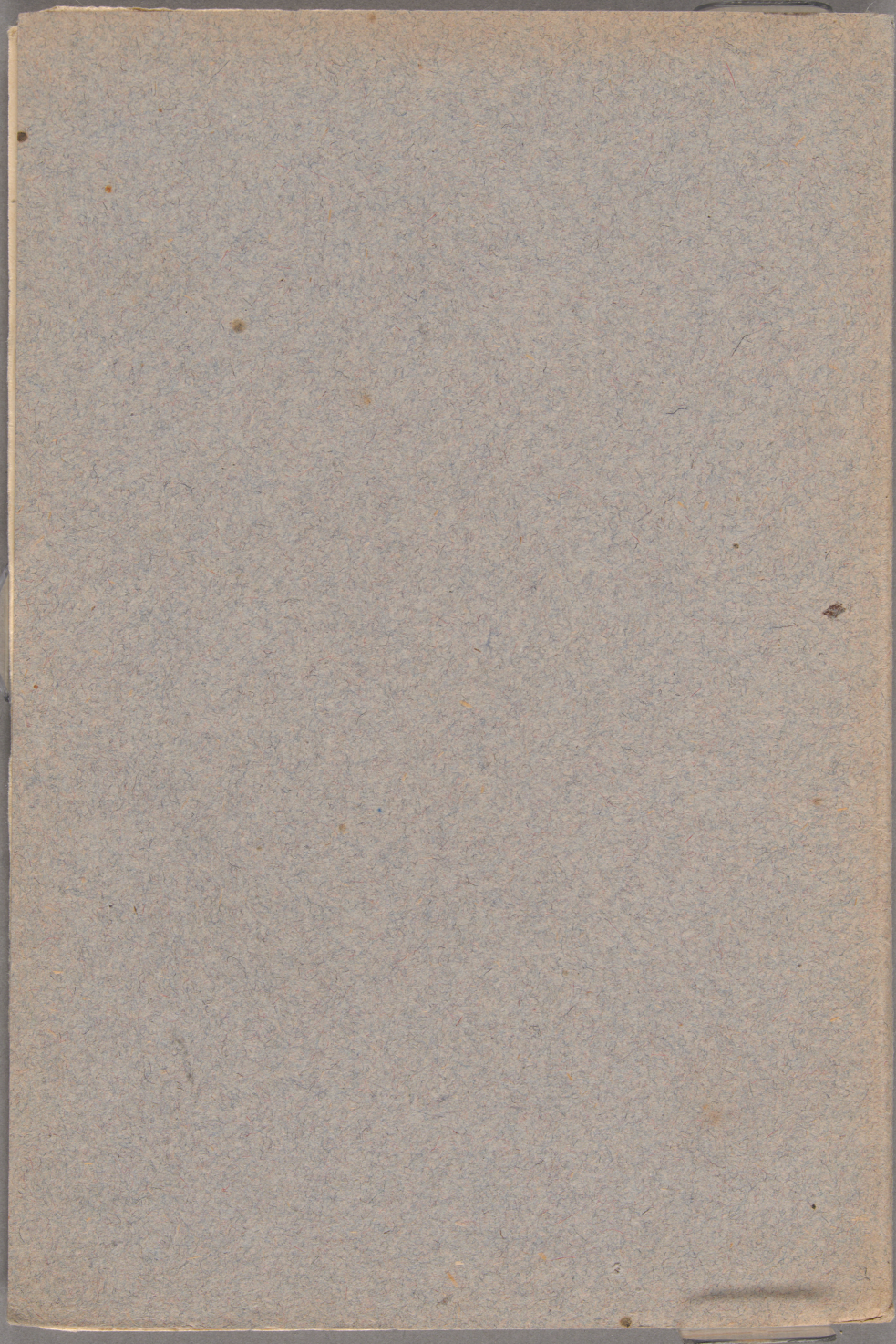
Hurra för Sveriges ädle kung, hurra!

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres **TIFFEN** Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

